

STRUČNO USAVRŠAVANJE KAO AGENSI UNUTRAŠNJEG RAZVOJA ŠKOLE (Scenario radionice)

*Vera Vulević, savetnik
Ministarstvo prosvete Republike Srbije
Školska uprava u Kragujevcu*

Rezi me

Radionica je realizovana kao jedna od tema Seminara za direktore osnovnih i srednjih škola, pod nazivom Rukovođenje školom. Seminar je izveden sa idejom da se, putem ovakvih i sličnih oblika pružanja profesionalne podrške i pomoći, uspostavi kvalitetnija saradnja Školske uprave i direktora škola i doprinese građenju međusobnog poverenja. Kako je stručno usavršavanje proces koji direktno utiče na unapređivanje nastave i učenja, suštinskog vaspitno – obrazovnog cilja, razumljivo je što je segment seminara bio posvećen pitanjima rukovođenja ovim procesom.

Ključne reči: *podrška, razmena, učenje; stručno usavršavanje u funkciji unapređivanja razvoja škole, nastavnika, učenika; stručno usavršavanje kao proces; kako rukovoditi ovim procesom*

Stručno usavršavanje

Opšti cilj:

- Pružanje profesionalne podrške direktorima u ostvarivanju složene uloge rukovođenja

Specifični ciljevi:

- Razumevanje značaja stručnog usavršavanja
- Razvijanje i unapređivanje znanja i veština o pojedinim pitanjima upravljanja stručnim usavršavanjem, kroz razmenu iskustava i ideja

Uvod, kratko upoznavanje sa ciljem, sadržajem i načinom rada.

Značaj stručnog usavršavanja

Kratka hronološka šetnja kroz uspostavljanje obaveze nastavnika za stručnim usavršavanjem.

Kada se započelo sa reformom početkom ovoga veka, negde u prvi plan je isplivala potreba za stalnim stručnim usavršavanjem. Tako su 2002. i 2003. godina proglašene godinama stručnog usavršavanja, krenulo se sa raznovrsnim oblicima obuka nastavnika, stručno usavršavanje je bila, i sada je, tema svakog skupa koji se tiče unapređivanja obrazovno – vaspitnog procesa i podizanja kvaliteta školskog života.

I na nacionalnom nivou su učinjeni neki, mada još uvek nedovoljni, pokušaji da se ova oblast sistemski uredi:

- Zakonom o osnovama obrazovanja i vaspitanja definisana je obaveza stručnog usavršavanja,
- Donesen je Pravilnik o stalnom stručnom usavršavanju i napredovanju nastavnika,
- Pored nacionalnog Centra za profesionalni razvoj (u okviru Zavoda za unapređenje obrazovanja i vaspitanja), formirana su još tri regionalna centra, ove godine će biti osnovano još 5, među njima i u Kragujevcu, nadamo se, s obzirom na to da su značajni koraci učinjeni u tom pravcu,
- Uspostavljena je procedura akreditacije programa stalnog stručnog usavršavanja, katalozi se distribuiraju školama,
- Formira se baza podataka o stručnom usavršavanju i dr.

Sve ovo potvrđuje da je stručno usavršavanje bitan uslov razvoja, unapređivanja, poboljšanja kvaliteta škole.

Vežba 1

Prva aktivnost

Mislim da bi bilo korisno, obostrano, da čujemo vaša razmišljanja o značaju stručnog usavršavanja.

Zadatak za grupe

Zašto i za koga je stručno usavršavanje važno, čemu sve doprinosi, zašto je Zakonom i Pravilnikom regulisano kao obavezujuće. Porazgovarajte o ovome, razmenite mišljenja, dogovorite se šta je suštinska dobit od stručnog usavršavanja, pa izdvojte nekoliko ključnih stavki.

Rad u grupama (5 – 10 minuta).

Izveštavanje, iz svake grupe najpre po 2 stavke (zatim i ostalih), voditelj zapisuje na velikom papiru, zajedničko grupisanje i komentarisanje kategorija (učenici, nastavnici, škola, još neko /država?/), dolazak do zajedničke liste. Zaokruživanje, povezivanje

sa karakteristikama uspešne škole (iz prethodne radionice), naglašavanje najfrekventnijih stavki, kako bi se došlo do kopče sa narednim aktivnostima.

Istakne se veza stručnog usavršavanja sa opštim ciljem obrazovno – vaspitnog procesa, unapređivanje kvaliteta nastave i učenja, odnosno sa ishodima saglasnim ovom cilju – ostvarivanje kvalitetnih postignuća učenika.

Druga aktivnost

Vaša razmišljanja i viđenje značaja stručnog usavršavanja su pokazatelji znanja i odgovornosti koje imate o složenoj ulozi rukovođenja ovim procesom.

Zašto se stručno usavršavanje smatra procesom?

Odgovori nekoliko učesnika se pribeleže i to poveže sa šemom Faze procesa stručnog usavršavanja (ispisane na velikom papiru): Ispitivanje potreba za stručnim usavršavanjem, Izrada plana (u Godišnjem programu rada), Realizacija, Primena, praćenje i vrednovanje primene, Promena u učionici, među učenicima.

Kratak razgovor o tome na čemu se bazira ispitivanje potreba, kakva je veza sa razvojnim planom škole, koje sve oblike i sadržaje stručnog usavršavanja škola treba da planira Godišnjim programom rada, kako bi trebalo da izgleda plan da bi bio realan i primenljiv, od čega zavisi realizacija, da li se primenjuje i u kojoj meri, ko prati i vrednuje, kako se prepoznaje i da li se prati promena u učionici. Ova pitanja se samo napomenu, ne diskutuje se o njima, naglašava se da se, na nekom narednom seminaru, možemo detaljnije da se posvetimo svakoj fazi ponaosob.

Vežba 2

Prva aktivnost

Verujem da se, kao rukovodioci škola, stalno preispitujete i promišljate o tome kako da obezbedite povoljne uslove za ostvarivanje procesa kontinuiranog profesionalnog razvoja zaposlenih (uključujući i sopstveno), kako da rukovodite ovom delatnošću. Čini se da još uvek ima dilema, nepoznanica o tome šta sve obuhvata rukovođenje profesionalnim usavršavanjem, koji se problemi i mogućnosti otvaraju, ko upravlja i ko treba da upravlja ovom delatnošću, zašto je sve to toliko važno.

Hajde da pokušamo da damo neke od odgovora na ova pitanja.

Prisetimo se zakonske regulative: u Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, u okviru odeljka Nadležnost i odgovornost direktora ustanove, član 61, tačka 5, stoji: "Direktor planira stručno usavršavanje". Dalje, u okviru odeljka Stručni organi ustanove, član 65, stoji: "Pedagoški kolegijum razmatra pitanja i zauzima stavove u vezi sa poslovima direktora iz člana 61, tačka 5" (gore pomenuta).

Vaš konkretan zadatak je sledeći: razmislite i porazgovarajte međusobno, pa zatim navedete šta sve podrazumevate pod ovim stavkama, kako tumačite ove rečenice, šta znači planirati stručno usavršavanje, šta sve obuhvata stručno usavršavanje, kakva je

uloga i odgovornost direktora a kakva pedagoškog kolegijuma u tome, šta se konkretno radi i ko šta radi, kada, kako.

Napišite to na velikom papiru, što će biti i deo vašeg iskustva, ali i vaših razmišljanja o tome kako je moguće upravljati ovim procesom.

Svaka grupa dobija navedene izvode iz Zakona.

Rad u grupama – 15 minuta.

Izveštavanje, uz zajednički komentar.

Integracija

Mnoga istraživanja ukazuju na važnost ličnog stava direktora prema stručnom usavršavanju. Kao prvi čovek škole, on ima mogućnosti ili da blokira, ili da ohrabri mnoge težnje za stručnim usavršavanjem.

Mislim da smo prethodnom vežbom dotakli važna pitanja upravljanja profesionalnim usavršavanjem.

1. Ko upravlja stručnim usavršavanjem – direktor, pedagoški kolegijum ili tim, odnosno komisija koja bi mogla voditi ovaj proces? Veštine delegiranja odgovornosti i podsticanja timskog rada.

2. Šta sve podrazumeva stručno usavršavanje – faze procesa stručnog usavršavanja?

3. Karakter plana stručnog usavršavanja, a koji se osmišljava u Godišnjem programu rada (akcioni plan).

4. Koji su sve oblici i sadržaji stručnog usavršavanja, da li ih prepoznajemo?

5. Prepoznavanje i utvrđivanje potreba zaposlenih, na čemu se baziraju.

6. Kako se određuju prioriteti za zaposlene i školu?

7. Stručno usavršavanje podržava razvojni plan čime jačaju kapaciteti škole, kao i kapaciteti pojedinaca.

8. Šta je potrebno znati da bi se otvarali putevi za obezbeđivanje finansijskih sredstava?

9. Kako da škola preraste u organizaciju za učenje?

10. Neke zablude o stručnom usavršavanju.

Literatura

(1) Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, Službeni glasnik RS, br.62/03, 64/03, 58/04, 62/04.

(2) Pravilnik o stalnom stručnom usavršavanju i sticanju zvanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, Službeni glasnik RS, br. 14/04, 56/05

(3) Kvalitetno obrazovanje za sve, Izazovi reforme obrazovanja u Srbiji, Ministarstvo prosvete i sporta, 2004. godine

TEACHER TRAINING AS A PROCESS (MEANS) OF THE INTERNAL SCHOOL DEVELOPMENT (THE WORKSHOP SCENARIO)

S u m m a r y

The workshop "School Management" was carried out as one of the topics of the seminar for principals of elementary and secondary schools. The Seminar was performed with the idea to establish better cooperation between the School Administration and school principals using forms of professional support and help, as well as to contribute establishing mutual trust. Taking into consideration that teacher training is a process which directly influences the advancement of teaching and learning, the basic educational goal, it is logical that the segment of the seminar was dedicated to the questions concerning the management of this process.

Key words: *support, exchange, learning; teacher training functioning as the advancement of school development, teachers, students; teacher training as a process, how to manage this process*

L'AGGIORNAMENTO PROFESSIONALE COME AGENTE DELLO SVILUPPO INTERNO DELLA SCUOLA (SCENARIO DEL LABORATORIO)

R i a s s u n t o

Il laboratorio è stato realizzato come uno dei temi del Seminario per presidi delle scuole elementari e medie superiori, intitolato Gestione della scuola. Il seminario è stato realizzato con l'intento, mediante forme uguali o simili di sostegno professionale, di instaurare una collaborazione qualitativamente migliore tra l'Amministrazione scolastica e i presidi delle scuole nonché di contribuire al nascere della fiducia reciproca. Essendo l'aggiornamento professionale un processo che influisce direttamente sul rinnovamento dell'insegnamento e dell'apprendimento e sulle finalità educative generali, è chiaro perché una parte del seminario fosse dedicata alle questioni riguardanti la gestione di tale processo.

Parole chiave: *sostegno, scambio, apprendimento, aggiornamento professionale in funzione del rinnovamento e sviluppo della scuola, dell'insegnante, dell'alunno; l'aggiornamento professionale come processo; la gestione di tale processo*